

Asia: VN/8830/2019

Lausuntopyyntö selvityksestä usean kielen merkitsemisestä väestötietojärjestelmään

Lausunnonantajan lausunto

Selvityksessä on arvioitu vaikutuksia kieliryhmiin. Mitä muita mahdollisia vaikutuksia usean kielen merkitsemisellä väestötietojärjestelmään olisi kieliryhmiin. Pyydämme teitä erottelemaan vastauksessanne malli A:n ja malli B:n arvioidut vaikutukset.

-

Selvityksessä on arvioitu vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Mitä muita mahdollisia vaikutuksia usean kielen merkitsemisellä väestötietojärjestelmään olisi viranomaisille. Pyydämme teitä erottelemaan vastauksessanne malli A:n ja mallin B:n arvioidut vaikutukset.

Väestötietojärjestelmän merkintöjen muuttaminen vaikuttaa koulutuksen järjestäjän oikeuksiin ja velvollisuuksiin esimerkiksi palvelun järjestämisen, päätösten antamisen ja suomi tai ruotsi -toisena kielenä opetuksen antamisessa sekä siihen liittyviin ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistumiseen.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 11 §:n mukaan kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvana kokeena, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame ja hän on opiskellut kyseisen oppimäärän mukaiset opinnot tai hän on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä. Ylioppilastutkintolautakunta määrittää laissa tarkoitetun kokelaan äidinkielen väestötietojärjestelmän merkintöjen perusteella.

Vaihtoehto A tarkoittaa, että lainsäädännön määrittelyä pitää tehdä uudestaan esimerkiksi lukiolain ja lain ylioppilastutkinnosta osalta. Jos määrittelyä ei tehdä, velvollisuus S2/R2-opetuksen antamiseen koulutuksen järjestäjälle voi laajeta. Tämä vaikuttaa myös suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorittamiseen ylioppilastutkinnossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukaan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Tämän tulisi olla jatkossakin S2/R2-oppimäärän opiskelun ja siihen liittyvän ylioppilaskokeen suorittamisen lähtökohtana.

Toisaalta lakia ylioppilastutkinnosta ei välttämättä tarvitsisi muuttaa, mikäli nykyistä lakia voidaan tulkita äidinkielen osalta siten, että kokelas voi suorittaa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvan kokeen, jos mikään hänen äidinkielistään ei ole suomi, ruotsi tai saame.

Lautakunta voi hakemuksesta painavan syyn vuoksi myöntää oikeuden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorittamiseen muulle kuin laissa tarkoitettulle kokelaalle (L502/2019, 11 §). Erillinen hakeminen on tarpeen esimerkiksi silloin, jos kokelas on opiskellut äidinkielen ja kirjallisuuden -oppimäärän mukaiset opinnot tai hänen väestötietojärjestelmään merkitty äidinkielensä on suomi, ruotsi tai saame. Vaihtoehto A voi selkeyttää tai hankaloittaa hakemista riippuen uuden lainsäädännön tai vanhan lainsäädännön tulkinnoista.

Mallissa B ilmoitettaisiin väestötietojärjestelmään vain yksi äidinkieli kuten tähänkin asti ja se ei sinänsä vaikuttaisi suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen osallistumiseen. Myös vaihtoehdon B kohdalla tulee kuitenkin muun lainsäädännön uudistamistarvetta, jotta tilanne on tarkoituksenmukainen. Ylioppilastutkintolautakunnassa hyödynnetään eri päätöksissä kokelaan ilmoittamaa kotikielitietoa. Jos tälle tulee juridinen asema, lakeja ja päätöksen tekoa joudutaan muuttamaan.

Tietoa kokelaan kotona käytettävistä kielistä hyödynnetään nykyisin lautakunnan päätöksissä, jotka koskevat kokelaan oikeutta osallistua suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen. Sitä hyödynnetään lisäksi vieraskielisiä kokelaita koskevissa erityisjärjestelypäätöksissä. Kyseessä olevia hakemuksia tulee lautakunnalle vuosittain useita satoja. Päätöksenteossa käytetään yhtenä kriteerinä kokelaan hakemuksessaan ilmoittamaa tietoa kotona käytettävistä kielistä. Tieto vaikuttaa kokelaan kielitaustan pisteytykseen sen mukaan, käytetäänkö kotona vain suomea tai ruotsia, vieraan kielen lisäksi myös suomea tai ruotsia vai vain vieraita kieliä.

Vaihtoehdon B toteutuessa olisi tarpeen uudelleen määritellä, miten kotikieli otetaan päätöksenteossa huomioon. Jos kotikielen ilmoittaminen väestötietojärjestelmään olisi vapaaehtoista, se vaikuttaisi tiedon hyödynnettävyyteen lautakunnan päätöksenteossa.

Väestörekisterin tiedot ovat helposti muutettavissa, ja henkilöt voivat muuttaa niitä jopa päivittäin. Jos lainsäädännössä ei oteta huomioon tarkoituksenmukaisella tavalla vaihtoehdon A ja B vaikutusta, se voi houkutella vaihtamiseen jopa useita kertoja peräkkäin.

Mitä taloudellisia vaikutuksia usean kielen merkitsemisellä väestötietojärjestelmään olisi teidän kannaltanne? Pyydämme teitä erottelemaan vastauksessanne malli A:n ja mallin B:n arvioidut vaikutukset.

Kummastakin mallista aiheutuisi tietojärjestelmäkustannuksia, kun ylioppilastutkintorekisteriin ja lautakunnan asiointijärjestelmään jouduttaisiin tekemään muutoksia.

Mikä selvitetystä vaihtoehtoista olisi teidän mielestänne paras malli toteutettavaksi?

-

Kirjoittakaa tähän, jos teillä on muuta lausuttavaa

-

Tähkä Tiina
Ylioppilastutkintolautakunta

Suominen Hannele
Ylioppilastutkintolautakunta